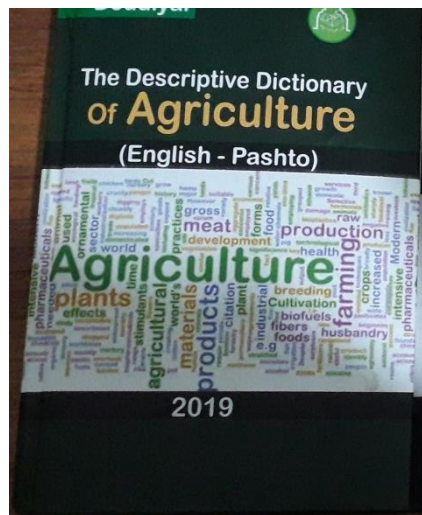

پوهاند محمد بشیر دودیال

بخش علوم زراعتی قاموس کبیر افغانستان

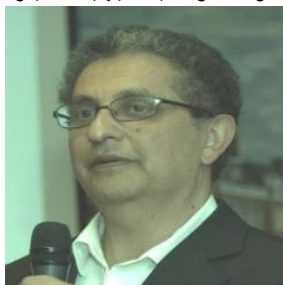
قاموس کبیر افغانستان بنا بر احساس اشد ضرورت عصر امروزی توسط یکتعداد دانشمندان، اهل تخصص، خدمتگاران باتجربه و دلسوز کشور به شکل ابتدایی آغاز گردید، که در کمترین فرصت توجه دانشمندان و کانونهای علمی کشور را جلب نمود. به تدریج بخشهای جداگانه تفکیک گردید، حتی تقسیم کار صورت گرفت. کارهای تکنیکی با مدرن ترین شیوه به راه افتاد و تیم کاری نظرات رسیده را بررسی میکرد، نظرات تماماً تحسین آمیز بود، تیم کاری قاموس توقع داشت نقد های را نیز دریابد، ولی هموطنان گرامی فقط دائماً این تیم را تشویق فرموده و کارهای تیم را ستوده اند. ضرور میدانیم تا نخست اسمای ذوات جلیل القدر را که اساسگذاران بودند؛ یادآوری نماییم:

شادروان دوکتور خلیل الله هاشمیان استاد بزرگوار و محترم پوهنتون که عمر پربرکت شان را در خدمت به کشور و تربیه جوانان سپری نموده بودند، میرمن نصیبه اکرم ژورنالیست و نویسنده، محترم رحمت اریا، دانشمند مجرب جناب داکتر وزیر، محترم دیپلوم انجنیر قیس کبیر، داکتر صاحب سید عبدالله کاظم، داکتر صاحب نعیم اسد، محترم احسان لمر، استاد گرامی سیستانی، محترم احمد راتب فقیری، پوهندوی شیما غفوری، میرمن نسرين برات، پوهندوی محمد اصف بهاند، محترم ملکزی، استاد مسعود فارانی و جناب میرزاده صاحب. البته دانشمندان زیادی به اشکال مختلف؛ مستقیم، غیر مستقیم، به شکل کمک و حمایه مادی، تقویه معنوی، قلم و مشوره و از راه دور و نزدیک این تیم را کمک فرموده اند.

میرمن صالحه واهب واصل

عرض گردد که افغانستان یک کشور عمدتاً زراعتی است، سکتور مسلط درین کشور زراعت است و بیشترین نفوس در دهات زندگی دارند، تولیدات زراعتی در تجارت خارجی (صادرات) اقلام مهم را میسازند، علاوه بر ترکیب عاید ملی (GDP) رول اساسی را دارند. تولیدات زراعتی در آینده مواد خام صنعت نوپای (infant industry) ما را میسازند. بناً توجه به این سکتور از جمله ی اولویتها است. عصر امروزه دوران دانش، تحقیق و تالیفات است. بالخصوص آموزش آنلاین یکی از شیوه های معمول امروز است که توسط وسایل دیجیتال عیار میگردد.

محترم دیپلوم انجینیر قیس کبیر

طوریکه ملاحظه میگردد؛ جوانان در رشته های تخصصی شان با اصطلاحات متعددی روبرو میگرددند، این در حالیکه استاد میسر نمیشد، بناً آنها مجبور اند به یک مرجع عاجل مراجعه نمایند تا مشکل شان حل و اصطلاح مربوطه را بدانند، این مرجع همانا قاموسها اند. خوشبختانه امروز قاموسها چه بشکل هارد (چاپی) و چه بشکل آنلاین در دسترس قرار دارند که محصلان، محققان و کارکنان مسلک ورشته مربوطه با یک کلیک کردن مشکل شان را از آن طریق حل مینمایند. آموزش سریع امروزی که کمترین ضایعات وقت و اندکترین اشتباه در آن متصور است، همین شیوه است. قاموس آنلاین درین زمینه بهترین مرجع است. پروژه ی قاموس کبیر افغانستان در جنب سایر اصطلاحات، به تدوین قاموس زراعتی نیز پرداخت. درین عرصه بیشترین مسنولیت را جناب داکتر صاحب وزیری دانشمند و متخصص شناخته شده؛ هم در داخل کشور و هم در سطح جهانی، به عهده گرفتند. و استاد محترم پوهندوی شیما غفوری و همچنان تا اندازه ی اینجانب همکار بوده ایم.

داکتر عبدالکریم وزیری متولد سال 1951 میلادی در شهر کابل بعد از فراغت از لیسه نجات (امانی) در ماه اپریل 1971 جهت تحصیلات عالی عازم آلمان شد. بعد از ختم دوره عملی و اشتودین کولگ (Studienkolleg) از اکتبر 1973 الی سپتمبر 1978 دوره تحصیلات عالی را با اخذ درجه دیپلوم انجینیری (Dipl. Eng. agr.) در رشته زراعت در پوهنتون شهر بن به پایان رساند.

داکتر عبدالکریم وزیري

از اکتوبر 1979 الی مارچ 1983 دوره دکتورای خویش را در رشته کیمیای زراعتی و فیزیولوژی نباتات طی کرده به اخذ درجه دکتورای زراعت (Dr. agr.) نایل گردید. بعد از آن ابتداء در موسسه تحقیقاتی زراعتی وزارت زراعت فدرال آلمان (FAL) در شهر براونشوویک و بعداً در انستیتوت تحقیقاتی زراعتی LUFA در شهر بن به حیث عضو علمی به کار های علمی و تحقیقاتی پرداخت. در سال 1991 از طرف اتاق زراعت راینلند (Landw. Kkamer Rheinland) به حیث کار شناس (Sachverständiger) در بخش کیمیای زراعتی نامیده شد. از سال 1991 الی 1998 به حیث آمر بخش تولید کودهای عضوی در کمپنی دیفینتال در شهر سیلپیش اشتغال داشت. درکنار وظیفه رسمی از 1992 الی 1995 به حیث عضوگروپ کاری مواد عضوی (Bio Abfall) در فدراسیون دفع مواد فاضله عضوی BDE در شهر کلن توظیف بود. در برج جون 1998 با تاسیس دفتر مشاورتی InRec به کار خصوصی در بخش حفاظت محیط زیست آغاز نمود. بتاريخ 9 می سال 2002 به حیث مترجم شخص صدراعظم جمهوری اتحادی آلمان آقای Gerhard Schröder در سفرش به کابل شامل هیئت وی بود. از نومبر 2002 الی اخیر سال 2004 به سمت عضو تیم مشاورتی از طرف وزارت همکاری های اقتصادی و انکشاف آلمان BMZ برای بازسازی مجدد فابریکه قند بغلان توظیف گردید. از جنوری 2005 الی دسمبر 2012 به حیث رئیس عامل فابریکه قند بغلان ایفای وظیفه نمود. در اکتبر 2010 مدال بانک انکشافی دولت فدرال آلمان DEG به ارتباط بازسازی مجدد فابریکه قند بغلان به وی اعطاء گردید. از سپتمبر 2014 الی اپریل 2016 به حیث عضو تیم کاری پلانگذاری پروژه زراعتی برای شمال افغانستان در موسسه همکاری بین المللی (GIZ) وظیفه داشت. از 2014 به این طرف به قسم داوطلبانه به حیث عضو شورای اداری بنیاد آوتیست (ATZ) و قاضی افتخاری در محکمه اداری شهر کلن (Verwaltungsgericht Köln) موظف است. به ارتباط کار های تحقیقاتی چند اثر از وی موجود است. در چوکات کارهای قاموس کبیر افغانستان در بخش زراعت همکاری دارد.

استاد ش. غفوری

پوهندوی شیمیا غفوری قبلاً استاد پوهنځی زراعت در افغانستان، در سال ۱۳۳۷ ش. در شهر کابل چشم به جهان گشود. لیسه عالی رابعه بلخی کابل را با سپری نمودن امتحانات ارتقایی در سال ۱۳۵۴ هـ. ش به پایان رسانید. در همان سال از طریق امتحان کانکور پوهنتون در کتگوری عالی ترین نمرات به بورس تحصیلی در رشته انجنیری زراعتی در کشور بلغاریا اعزام شد. بعد از اختتام دوره تحصیل تا درجه ماستری با دو مدال طلا و اخذ لقب ممتازترین فارغ التحصیل سال

۱۹۸۱ کلیه پوهنتون های بلغاریا، شامل کادر علمی پوهنخی زراعت پوهنتون کابل گردید و تا رتبه علمی پوهندوی رسید. بعد از وقوع جنگهای داخلی به آلمان مهاجرت نمود، که تافعلا مصروف امورات علمی - تحقیقی و نویسندگی اند. وی بر اساس فعالیت های مفید خویش در آلمان مفتخر به اخذ لقب (زن شجاع سال ۲۰۱۴ ع)، مدال عالی خدمت ریاست جمهوری فدرال آلمان در سال ۲۰۱۲ و نشان شهر ماربورگ ۲۰۱۳ نایل آمده است. علاوه بر هفت زن خارجی دارای ظرفیت عالی در سال ۲۰۰۸ در ایالت هیسن آلمان شمرده شده و به تعدادی از تحسین نامه ها و تقدیر نامه ها به حیث فعال حقوق زن از جانب مؤسسات مختلف نایل گردیده است. استاد شیمیا غفوری دارای تجربه چندین ساله تدریس بوده و عضو دیپارتمنت اقتصاد و توسعه زراعتی بودند. این دیپارتمنت یکی از مهمترین و غنی ترین دیپارتمنتهای پوهنخی زراعت بود که در راس آن پوهاند دوکتور خیرالله دولتی، پروفیسور شناخته شده کشور، که در پوهنتونهای امریکایی نیز تدریس نموده بودند، قرار داشت. سایر اعضای دیپارتمنت دوکتور محمد حسن کامران (تحصیل کرده ایالات متحده)، استاد صدیق شریف (تحصیل کرده ایالات متحده)، پوهنوال دوکتور میر آقا تحصیل یافته ایالات متحده و پوهاند ویسا تحصیل یافته امریکا (وکاتادا) بودند.

اینجانب که در برنامه های ماستری و لسانس پوهنتون کابل، پوهنتون ننگرهار، پوهنتون خصوصی خراسان، پوهنتون افغانها در پاکستان تدریس نموده ام، از همه بیشتر به ضرورت قاموس برای محصلان آگاهی دارم. اینجانب در ده کشور مختلف جهان که از کتابخانه ها و مراکز تحقیق شان دیدن نموده ام، یا در دوران تحصیل و دوره فیلوشیپ یا طی کنفرانسهای علمی و سیمینارها و یا هم چند بار بحیث پروفیسور مهمان بوده ام، متوجه شده ام که در کشورهای مختلف به زبانهای مختلف قاموسها و دایرة المعارفها را چاپ و آنلاین نیز ساخته اند، در اختیار محصلان میباشد. همچنان کتابخانه های انستیتوهای تحقیقاتی و ادارات مسلکی دارای قاموسهای مسلکی ورشتوی اند، بنا از صمیم قلب همکار قاموس کبیر افغانستان گردیده ام (خداوند توفیق بدهد).

این قلم؛ مصروف در یکی از پوهنتونهای ایران

تیم کاری قاموس کبیر افغانستان به این عقیده است که کارهای خود را هرچه بیشتر از لحاظ محتوا، ساحات ورشته های علمی وسیعتر ساخته، نواقص را به مرور زمان اصلاح و بالاخره باید خود را با کیفیت و معیار های جهانی ارتقا دهیم. همه چیز در حال پیشرفت و تحول است. خوشبختانه افغانها بعد از چندین سال جنگهای تباہ کن، که اکنون اندک فرصت یافته اند، دوباره مصروف سرمایه گذاری در ساحات مختلف اند. تیم ما نیز به سرمایه گذاری علمی و معنوی پرداخت. درحقیقت جوانان ما سرمایه ی ما اند. ما امید خود را به آنها بسته ایم. ممکن بخیلان، حسودان، رقبا و دشمنان تاریخی به این سرمایه گذاری ما غبط خورده، یا سرمایه ی ما را توهین کنند، یا آن را کم ارزش معرفی کنند و یا هم شاید در صدد ازبین بردن آن گردند، ولی حامی این سرمایه کانونهای فرهنگی، مراکز دانش و بالاخره نسل جوان ما اند. تا اکنون تیم قاموس قویاً حمایت شده است. ما این تلاشها و زحمات خود را یک صدقه ی جاریه میدانیم، از دربار ایزد متعال ارزوی اجر آن را داریم.

باید گفت که بخش زراعت دارای هزاران اصطلاح مسلکی و علمی است. که از انگلیسی و بعضاً آلمانی ترجمه و تهیه شده است. تجارب نشان داده است که فارغان و مدیران مسلکی زراعت منحیث مامورین ترویج، متخصص باغداری، کارشناس آگرونومی و هارتیکلچر و سایر ساحات کاری با دهاقین و دهاتیان سرو کار دارند، از طرف دیگر ایشان باید در ستیسنهای تحقیقاتی ریسرچ نمایند، درین استقامت بااصطلاحات مختلف برمیخورند، ویا هم مجبور اند نامهای علمی و محلی نباتات، وسایل کار و میتوهای بذر و کشت را بدانند. بالخصوص مدیران ترویج زراعتی باید بالای ادبیات مسلکی زراعت حاکمیت عام و تام داشته باشند. از طرف دیگر یکتعداد فارغان زراعت جوانان شهری اند که تا زمان فراغت شان بااصطلاحات، مفاهیم زراعتی زیاد آشنا نیستند و حتا نباتات و میتود های کار و وسایل کاری دهاقین را در دهات زیاد بلد نیستند، به همین منظور این قاموس که مصور بوده برای چنین فارغان مُمد خوب واقع میگردد چنانچه هم اصطلاح انگلیسی و هم تعریف پشتو و دری - پارسی ان را درینجا دریافت نموده میتوانند، یعنی ما در پهلوی اصطلاح انگلیسی و

معنا و مفهوم آن، لغت‌آمیزانه آنها را نیز آورده ایم. بالخصوص حال که تقرر و کاریابی شکل رقابتی را یافته است، باید محصلان به شیوه خود آموز معلومات شان را از دیاد بخشند، در غیر آن موجودیت چند چپتر یا کتاب هارد کافی نخواهند بود. با درک چنین مجبوریتها اقدام به تدوین قاموس احساس گردید. این قاموس تشریحی میباشد. در خاتمه از بارگاه ایزد متعال تمنا داریم تا تیم قاموس کبیر افغانستان را درین راستا یاری رسانیده توفیق بیشتر عنایت فرماید. (امین)